

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Arystoteles i cnoty.

Klasa / czas trwania lekcji:

Klasa I, czas 2x45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

- a) definiuje pojęcie cnoty;
- b) ilustruje na wybranych przykładach koncepcję cnoty jako trwałej dyspozycji do zachowania właściwej miary;
- c) omawia jedno z innych ponadczasowych osiągnięć filozofii Arystotelesa (do wyboru: klasyczna koncepcja prawdy, koncepcja eudaimonii jako celu ludzkiego życia, koncepcja przyjaźni, typologia i ocena ustrojów politycznych).

Pytania kluczowe: Do czego potrzebne są cnoty? Jak dzielił cnoty Arystoteles?

Metody/Techniki/Formy pracy

Metaplan, praca w małych grupach (w przypadku uczniów z SPE – grupy mogą wykorzystać pantomimę lub inne elementy dramowe), dyskusja, analiza tekstu źródłowego, praca pod kierunkiem, Webquest. Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK). Zmiana układu sali lekcyjnej (przystosowanie do pracy w grupach, dostosowanie do zauważonych dysfunkcji). W przypadkach uczniów z SPE zwiększona ilość czasu na zadania.

Środki dydaktyczne:

- arkusze do metaplanu
- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK.

Tekst źródłowy: Arystoteles (1996), *Etyka nikomachejska*, Warszawa, PWN, 1106-1107

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Wiem, czym jest cnota; Wiem, jak opisać cnotę.
- b) Rozmowa nauczająca na temat cnoty – czym jest według współczesnej obiegowej opinii?
- c) Dzielimy uczniów na 2-osobowe grupy, rozdajemy tekst źródłowy. Grupy pracują nad tekstem, potem łączą się w 4-osobowe grupy, potem w 8-osobowe (śniegowa kula). Za każdym razem dyskutują nad tekstem. 8-osobowe grupy prezentują wyniki – odpowiedzi na pierwsze dwa NaCoBeZU. Uważnie sprawdzamy, czy któryś

z uczestników lekcji nie ma jeszcze przed sobą czerwonej kartki. Jeżeli tak, prosimy jedną z osób z zieloną kartką o prezentację pantomimiczną wybranego przez nią problemu. Teraz w grę w swoje kalambury wciągamy osoby z SPE.

- d) Uczniowie konstruują metaplany (w 4-osobowych grupach) – do czego potrzebne są cnoty.
- e) Przeprowadzamy klasowe referendum, którym z osiągnięć Arystotelesa zajmujemy się na zajęciach (do wyboru klasyczna koncepcja prawdy, koncepcja eudaimonii jako celu ludzkiego życia, koncepcja przyjaźni, typologia i ocena ustrojów politycznych). Zależnie od wyboru, wspólnie z uczniami formułujemy trzecie NaCoBeZU.
- f) Omawiamy wybrany problem – ewentualnie stosujemy Webquest (można wykorzystać uczniowskie smartfony).
- g) Ponownie w 2-osobowych grupach zastanawiamy się, co łączy cnoty z wybranym osiągnięciem Arystotelesa. Oczekujemy na zielone karteczki, zgodnie z zasadą OK.
- h) Jeśli zielonych kartek pojawi się wystarczająco dużo, przechodzimy do wnioskowania, jeśli nie – powtarzamy procedurę z punktu g, wybierając inny problem. Oczekiwane wnioski:
Cnoty miały powiązanie z każdym z dokonań Arystotelesa. Występują w pośredni sposób w każdym. Podział cnót wg Arystotelesa na dianoetyczne i etyczne.
Wprowadzamy ocenę kształtującą do dziennika.

Komentarz metodyczny

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Praca w grupach jest tu podstawą pracy dydaktycznej. W tym przypadku warto pamiętać o uczniach z SPE, nastawić się na to, by nie czuli się wykluczeni. Warto tak ustalić grupy, by uczniowie z SPE byli w każdej. Należy przygotować się na nietypowe i pozawerbalne prezentacje. Nauczyciel musi pełnić rolę kontrolera zachowań i reagować na bieżąco. Podczas zajęć norma hałasu musi zostać nieco podwyższona. Zastosowanie zasady OK wymusza ocenianie w tym stylu, zwłaszcza jeśli czynności są dość proste. Przy ocenie ucznia z SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Ustalona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Uczniowie szczególnie zdolni z tej lekcji powinni dodać zapisy do portfolio.